

berhavâ

-özgür sözcükler risalesi-

GÜZ 2025 | SAYI NO: 09

dosya:
'analog'

berhavâ

-özgür sözcükler risâlesi-

Berhavâ Dergi

Mevsimlik Edebiyat-Fikir-Sanat Dergisi

Sayı: 09 Güz 2025

İmtiyaz Sahibi:

Dijital Jenerasyon Derneği

EDITÖR

Fatma Şahin

YAYIN KOORDİNATÖRÜ

Beyza Doğan

YAYIN KURULU

Fatma Şahin

Beyza Doğan

EKİP

Buket Doğan	Beyzanur Kayabaşı
Merve Nazlı Barut	Elif Nur Çetinkaya
Habibe Doğan	Büşranur Mengütay
Ayşe Hümevra Kanbak	Gülce Maden
Sena Nur Yiğitoğlu	Havva İclal Şimşek
Elifnur Şahin	Nisanur Çağlı

Kapak Fotoğrafı: Merve Kıratlı

@berhavaadergi

@berhavadergi

Düşünce ve yazılarınız için:
dergiberhava@gmail.com

www.dergicilikokulu.com
sosyal medya: @dergicilikokulu
dergicilikokulu@gmail.com

Bu dergi Dijital Dergicilik Okulu öğrencileri tarafından eğitim çalışmaları kapsamında hazırlanmıştır. Ticari maksatla hazırlanmamıştır. Öğrenci tarafından hazırlanan bu derginin içeriği Dijital Jenerasyon Derneği'nin görüşlerini yansıtmamakta olup, içerik ile ilgili tek sorumluluk dergi sahibine aittir. Yazılardan yazarları sorumludur. Dergideki yazı, fotoğraf ve diğer görsellerin izin alınmadan veya kaynak gösterilmeden her türlü ortamda çoğaltılması yasaktır. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın desteği ile hazırlanan Dijital Dergi Platformu adlı projenin içeriği hiçbir surette Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın görüşlerini yansıtmamakta olup, içerik ile ilgili tek sorumluluk Dijital Jenerasyon Derneği'ne aittir.

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI
destekleriyle
tarafından

öndeyiş

Bizim hayatı basitleştirmemek gibi huylarımız var! Peki Berhavâ'nın bununla ilgisi nedir?

Berhavâ: havaya uçurulmuş.

Yâni, öyle gelişigüzel; etrafa saçılmış.

Öylece büyümüş bir karahindibayı üflemek gibi meselâ.

Nereye gideceklerini bilmeden savurmak gibi.

Boş yere de meydana atılmış değiliz; hayatımız ve eserlerimiz hiçlikten ibaret kalmayacak.

Ciddi veya salaş kelimeler.

Nasıl gelirse içimizden.

İçimizden gelen, dışarı çıkmaya can atan kelimeler.

berhavâ

Fotoğraf: Merve Kirath

içerik

etimoloji | analog

07

deneme | benzeriz

08

kitap köşesi | nefaset lokantası

10

film köşesi | bilinmezliğin perdesi

16

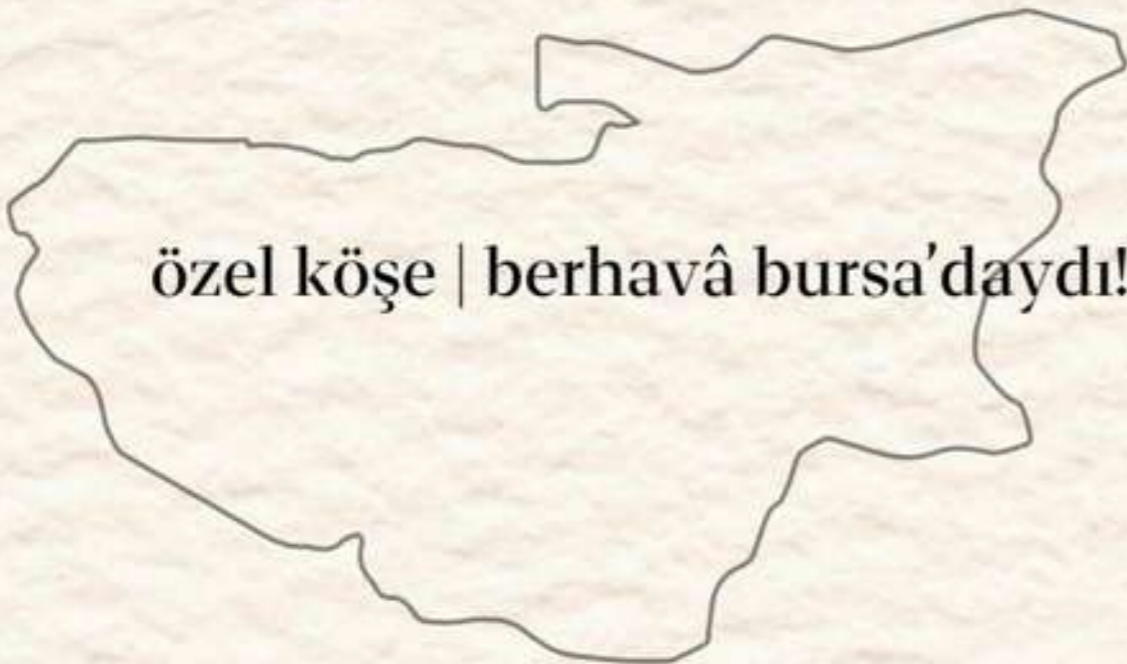
film köşesi | the godland

19

özel köşe | berhavâ bursa'daydı!

24

deneme | bozuk plak

27

deneme | bir rüzgarın fısıltısı

34

bitkisel köşe | yeryüzü solarken tüm güzelliğiyle canlanan

36

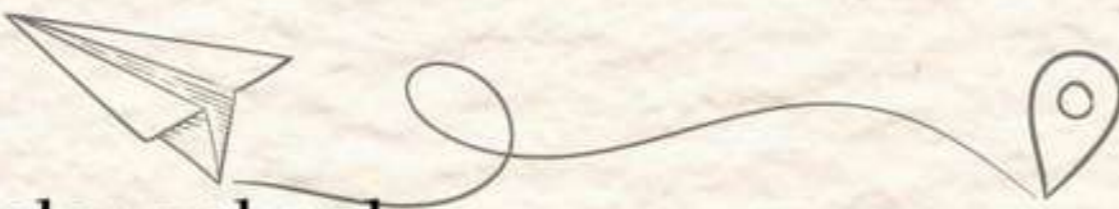
öykü | antika dükkanı

38

deneme | metropol efendileri

42

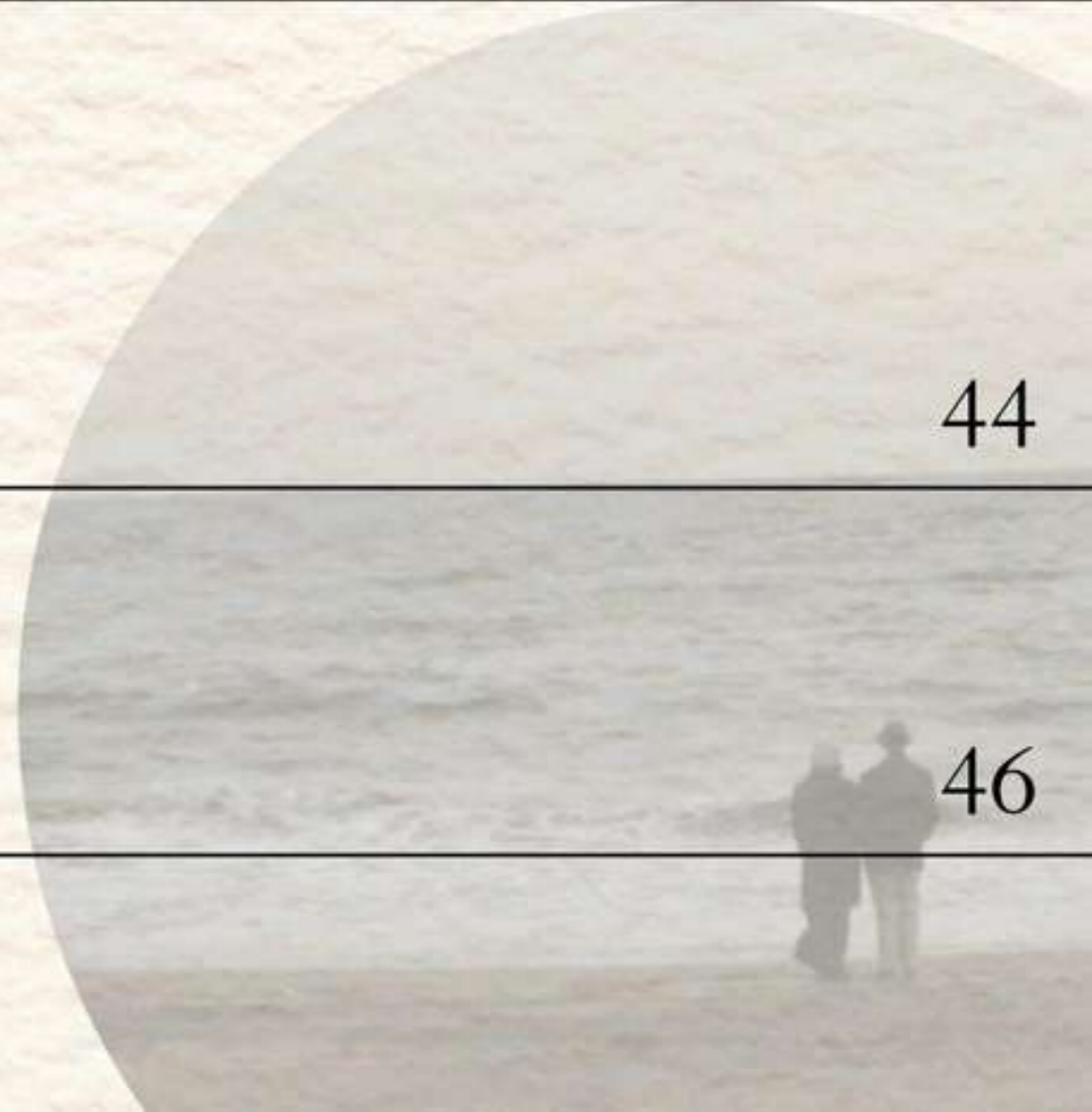

şiir | yolcu yolunda

44

sizden gelenler

46

Kalp, gafil olduktan sonra hatırlar. İradeyi harekete geçiren bu hatıralardır. Niyet, azim ve irade kesinlikle bir şeyi hatırladıktan sonra oluşur. Fiillerin başlangıcı da hatıralardır.

Kalbin Sırları ve Faziletleri, İmam Gazali

analog

-etimoloji-

- benzer, kıyaslanabilir
- -doğal hareketi taklit etme anlamında- dijital olmayan.

“Tepeye çıkarken gözlerini yoldan ayırma ama ayaklarına bakmayı da unutma. Son adım ilk adıma bağlıdır. Sırf zirveyi gördün diye oraya vardığını sanma. Ayaklarına bak, bir sonraki adımından emin ol ama bunun seni en büyük amaçtan uzaklaştırmasına izin verme. İlk adım son adıma bağlıdır.

-Analog Dağ, Rene Daumal

Osman Hamdi Bey, Halı Satıcısı

Benzeriz

İnsanlar farklı farklıdır. hepimiz farklı fiziksel ve kişilik özellikleriyle yaratıldık. Ve her yeni tanıdığımız kişiyi halihazırda tanıyor olduğumuz kişilere benzetsek bile o da biriciktir tıpkı bizim gibi ve dünya üzerindeki herkes gibi. Ama yaşam döngümüze baktığımızda hepimiz doğarız, büyürüz, niye bu dünyaya geldiğimizi sorgularız veya sorgulamayız. Sonra ise kendisinden yaratılmış olduğumuz toprağa geri döneriz. Hepimiz aynı maddeden yaratılmışken ve aynı yere giderken nasıl bu kadar farklı olduğumuz ise Rabbimiz'in bir mucizesi. Kabiliyetimize göre bu sonlu hayattaki görevimiz farklı olsa da amaçlarımız aynıdır. Biz bilmesek de onun ne olduğunu ruhumuz çok iyi bilir. Çünkü sonsuz tatmin edici bir amaca ulaşamazsa ruh sürekli arar durur. Biz ise büyük çoğunlukla sonlu varlıklarda o aradığımız amacı bulduk zannederiz ama yanılmışızdır her defasında. Çünkü ruh ölümsüz olduğu için sonsuz olanı ister ve biz onun ne istediğini anlamaya çalışmazsak o hep hasret kalır.

Rabbimiz her birimize kendi ruhundan üflemiştir. Ve biz dünyalık hazların peşinde koştururken ruhumuzun en yüce kısmını unuttur hatta içimizdeki iyiye yönelik umudumuzu kaybetmeye yüz tutarız bazen. Ama her şeye rağmen hep bir iyi olma umudumuz vardır. Çünkü her ne yaparsak yapalım içimizdedir ruhumuzun en yüce tarafı. Biz ise her gün bir seçim yapar, ya onu bir "Hazreti insan " olma yoluna götürür ya da

aşağıların aşağısı olma yoluna götürürüz. Her ikisi de içimizde mevcuttur. Ve her yeni gün bu ikisi arasında bir seçimdir. Hepimiz farkında olmasak da her sabah belki de her an bu seçimi yapar ya bu dünyadaki asıl amacımıza doğru yolda olmaya gayret ederiz ya da ruhumuz o gün de hasret kalır sonsuz olana. Öyle ya da böyle hepimiz özleriz bilinçli veya bilinçsiz ve hepimiz benzeriz aslında.

Elifnur Şahin

Nefaset Lokantası

Tuğba Doğan 1981’de doğdu. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyoloji Bölümü’nü bitirdi. Boğaziçi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yüksek Lisans programından “Kaybetmenin Anlatısı: Mai ve Siyah, Huzur ve Tutunamayanlar” başlıklı teziyle mezun oldu. Çeviri ve denemeleri Cogito, Toplumbilim, Notos, Yenyazı gibi dergilerde ve çeşitli derleme kitaplarda yayımlandı. Çevirmenlik ve senaryo yazarlığı yapıyor.

“Kimse bütün değerlerin ucuzlaştığı bir ortamda tutunmanın en iyi ihtimalle onursuz bir beceri olduğundan bahsetmez.”

Romanın kendi deyimiyle; bir ay önce, on altı yıldır çalıştığı gazeteden kovulmasının ardından Türkiye’yi terk edip Rio de Janeiro’ya yerleşme kararı alan Salih’i, yıllardır müdavimi olduğu Nefaset Lokantası’nda, neredeyse ailesi haline gelen lokanta sahiplerinin düzenlediği veda yemeğinde başka bir sonun başlangıcı beklemektedir. Evet, ruhlara huzursuzluk veren romanımız işte böyle başlıyor. Salih için organize edilen bu nefis masada yalnızca birbirinden leziz yemekler yok; samimiyet var, mizah var, acı var, tutunamazlık var, sırlar var, tereddüt var, geleceğin kaygısı geçmişin endişesi var, dostlar var bir de lokantanın sahibi AfitapHanım’ın spesiyali Sütlü Nuriye var ama en çok gitmek var, Salih’in gitme ile başlayan gidemeyişleri.

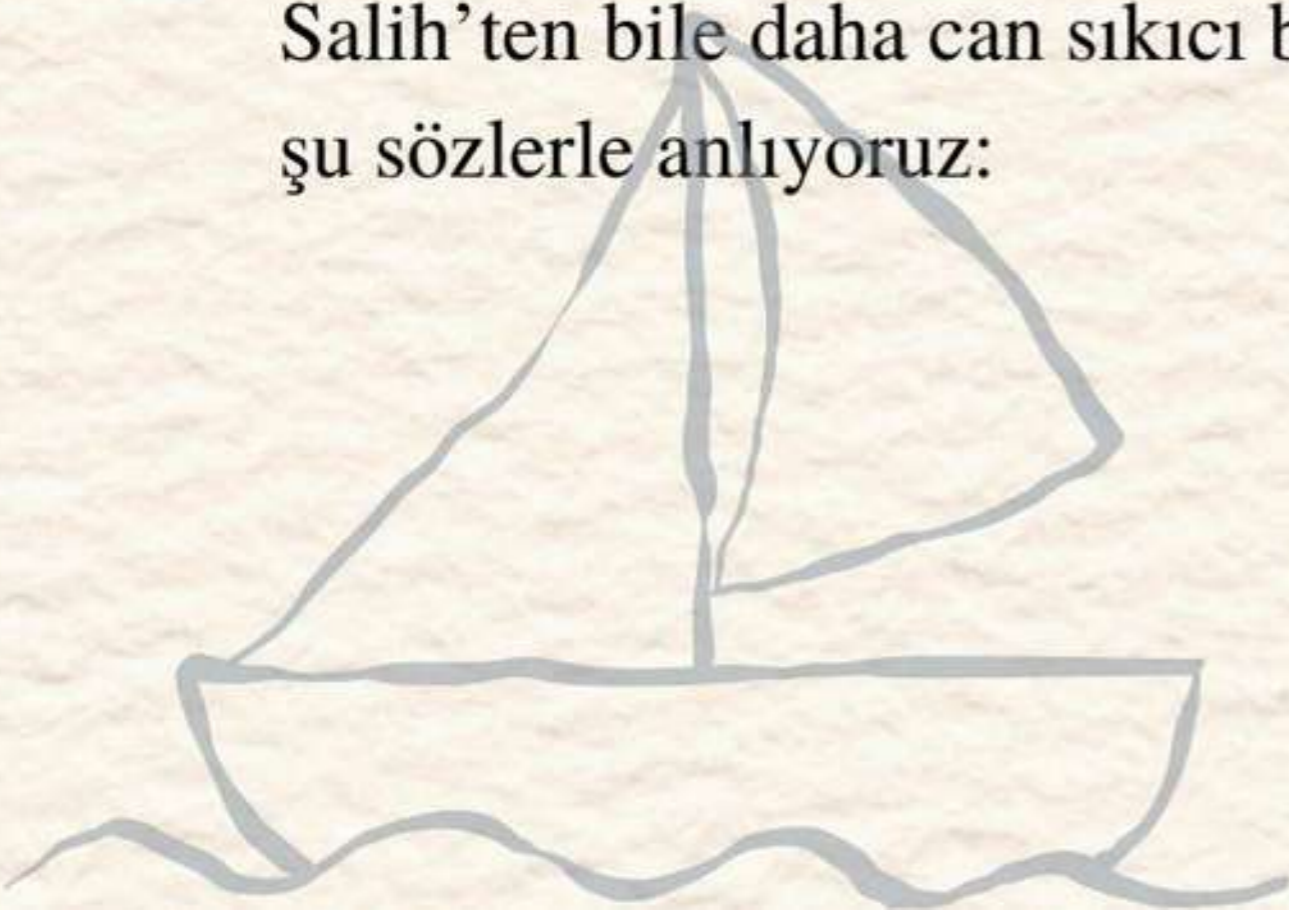
Tuğba Doğan'ın romanı toplamda üç bölümden oluşuyor; İlk bölümde Nefaset Lokantası'nda farklı mizah ve yaşam tarzlarına sahip kimselerle tekrar geriye dönüşlerle tamamlanacak yüzeysel bir tanışıklığımız başlıyor. Bu isimlerden önce çıkanlar ve romanın büyük bir kısmında boy gösterenler; lokantanın sahibi Afitap Hanım, onun eşi Suphi Bey, baş kahramanımız Salih ve Salih'in arkadaşı Metin oluyor. Roman üç bölümden oluşuyor dediysek de burada metinler arası bir zaman sıralaması mevcut değil.

Çoğunlukla geçmişin hatırlanmasıyla başlayan geriye dönüşler ve hikâyeyi en başa sarmak maksadıyla yapılan can alıcı hatırlatmalar mevcut. Bu ilk bölümde Salih'in iç bunalımlarını ve onu gitme eylemine temayül ettiren düşüncelerine tanıklık ediyoruz. Ben öyle zannediyorum ki hepimizin içinde bir Salih var fakat biz düşüncelerimizi dile getirmekte onun kadar cesur ve şeffaf olamıyoruz zaten bu sebeple de onu okurken yüzümüzde buruk bir *aynı ben* tebessümü peydâ oluyor. Belki de Salih'in kendini bir yere ait hissedememe durumu onu bizden daha cesur kılıyordur bu konuşmaları yaparken, bir şeylerden kolayca vazgeçmesi ya da bencil gibi görünen tutumu onu bir yere bağlayamayan yaşan(ma)mışlıklarıdır. Kaybedecek bir şeyi kalmadığı düşüncesi hayatının başrolüne gitmek eylemini kolayca yerleştirmesini sağlamıştır. Oysa bize bir son gibi hissettiren satırlar esasında bizi bir başlangıca sürükleyen felaketlerin içinden geçerek kazanılıyor. Salih de kazanmak için felaketlerin içinden geçmek zorunda kalanlardan.

Nefaset Lokantası'nın ikinci bölümünde karşımıza yeni bir karakter çıkıyor: Nihan. Her anlamda Salih'le zıt niteliklere sahip bir karakter. Neşeli, konuşmayı seven, müziğe âşık, insanları gözlemlemeyi ve onlar her ne yapıyorsa yapmayı oyun hâline getiren rengârenk bir kişi. Yurtdışında yaşayan Nihan, İstanbul'a gelir ve dönmesine iki gün kala vapurda Salih'le tanışır. Tam burada da Salih'in hayatında yeni bir dönüm noktasıbaşıyor. Tuğba Doğan dönüm noktasını şu sözlerle ifade ediyor: "*Hayat sahiden dönüşmek istiyorsa bir viraj peyda olur ve orada da mutlaka büyük bir karşılaşma bekliyordur.*" Salih ise şöyle söyler; "*O gün de her zamanki gibi arabayla gitseydim, vapura binmeseydim.*" Tuğba Doğan yeterince yoğun bir roman yazmamışçasına bu bölümde hisler öylesine yoğunlaşıyor ki kimin asıl gerçekte gitmek isteyişi kiminse bu eylemden vazgeçişini anlamıyor. Bu bölümde Salih ve Nihan'ın birbirleriyle mektuplaşmalarını, ara sıra buluşup gezip tozmalarını ve en nihayetinde Nihan'ın, Salih'in hayatının merkezinde çiçeklenmesinin hikâyesini okuyoruz. Anlaşılacağı üzere Salih bir karar veriyor ve Nihan için gitmek istiyor. Ancak söyledik ya kimin asıl gerçekte gitmek isteyişi kiminse bu eylemden vazgeçişini anlamıyor. Nihan gidiyor, Salih ise kendi tabiriyle cücesi ile baş başa kalıyor çünkü Nihan'ın rengârenk kişiliğinin arkasında Salih'ten bile daha can sıkıcı bir ruh bulanıklığı var; biz ise bunu şu sözlerle anlıyoruz:

“*Durmadan anlattın, hiç sormadın.*” Salih kendini anlatmakla o kadar meşgul bir karakter ki her şeyin kendisiyle ilgili olduğunu zannediyor. Tıpkı bizim de arada bir dünyanın bizim etrafımızda döndüğünü zannedişimiz gibi. Oysa Salih’in içindeki cüce ne de güzel söylüyor, “*Belki de her şey seninle ilgili değildir.*” diye.

Romanın üçüncü bölümünde Salih’in çocukluğunu, ailesi ile olan hatıralarını ve şimdiki zaman ile arasındaki gidiş gelişleri okuyoruz. Bu bağlamda genel anlamda ertelenmiş gitmelerin sonuncusuyla yüzleşiyoruz. Acıya karşı olan tavrını gitmeye karar verip aksiyon alarak değiştiren Salih’in gitme yolculuğubu kez de lokantanın ona miras olarak bırakılmasıyla tökezliyor. Hikâyenin başındaki mezarlık sahnesi anlam kazanırken hayat da Salih’in karşısına yeni bir anlam çıkarıyor: Nefaset Lokantası, Afitap Hanım’ın vefatıyla Salih’in oluyor. Tüm kayıplara ve ölümlere rağmen gitmek her zaman bir çözüm değildir. Çünkü insan nereye giderse gitsin acısını da kendisiyle birlikte götürür. İyileşme insanın içinde başlar ve Salih’i iyileşmesi konusunda tetikleyecek yegâne şeylerden biri de ona mahsus yapılan Sütlü Nuriye’nin piştiği lokantanın mutfağıdır. İşte sonun başlangıcı burada aşikâr oluyor.

Tuğba Doğan bir röportajında kitabın doğuş fikrini şu sözlerle dile getirmiştir: *“Bütün yaşantısına kuşbakışı bakabilmesi mümkün olsaydı, hayatı boyunca bir biçimde benzer, kendini tekrarlayan temalara yakalandığını fark edecek bir karakter üzerine düşünmek istedim, roman bu fikir etrafında şekillendi.”* Bir nevi Salih’in hayatı içimizden birilerinin yaşantısına bir kuşbakışı açısı eklememiz için olanak sağlıyor.

alıntılar

"Önce niyetler zehirlendi. Sonra sözler ve eylemler zehirlendi. Arada kelimelere saldırıldı ve kelimelerin ruhları zedelendi. Kırıldı, taciz edildi, kelimelerin ruhları kaçışa zorlandı. Kelimelere büyük haksızlık yapıldı, anlam bizden uzaklara gönderildi."

daha az

Sayfa 10 - Yapı Kredi Yayınları - Kitabı okudu

Nefaset Lokantası
Tuğba Doğan

Sen hiçbir zaman gerçekten gitmek istemedin. Sen sana gelinsin istedin. Kendisine doğru yola çıkılacak bir yer, her zaman biri için bir menzil olmak istedin.

Sayfa 90 - Kitabı okudu

Nefaset Lokantası
Tuğba Doğan

"İnsan devamlı sadece kendine benzeyenlerle oturup kalkınca bir topluluğun parçası gibi hissediyor ama meselenin aslı öyle değil, ben bunu anladım."

Sayfa 15 - Yapı Kredi Yayınları - Kitabı okudu

Nefaset Lokantası
Tuğba Doğan

"İyileşirken dünya insana daha dolu, daha anlamlı, en alelade görüntü bile bir filme aitmiş gibi görünüyordu."

Sayfa 25 - Yapı Kredi Yayınları - Kitabı okudu

Nefaset Lokantası
Tuğba Doğan

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى
آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ

...

Senin tenine değmeden gelen yağmuru
istemem, meltemi istemem.

Seni parlayacaksa parlasın yıldızlar,
Sana yanmayan yıldızı semalarda istemem.

Bülbüller söyleyecekse seni söylesin,
Senden okumayan bülbül olsa dinlemem.

...

-Fatih Sultan Mehmed, İstemem

Bilinmezliğin Perdesi

Sinema salonuna giriyorum; elimde patlamış mısır, önümde karanlık bir perde ve kalbimde hafif bir titreme, hem merak hem heyecan var. Yönetmenin kim olduğunu bildiğim için, karşıma çıkacak filmin sıradan olmayacağını çok iyi biliyorum, ama yine de tam olarak hangi duygularımı tetikleyeceğini, zihnimi hangi uçurumların kıyısına sürükleyeceğini veya kalbime hangi yükü bırakacağını kestiremiyorum. Bilinmezliğin kendisi heyecana dönüşüyor; çünkü birazdan başlayacak film, belki bana zamanı unutturacak, belki düşlerimle gerçeklerimi birbirine karıştıracak ya da belki de kalabalık bir savaşın içinde, hiç tanımadığım insanların korkusunu içime taşıyacak. Işıklar tamamen söndüğünde ve perde ilk defa parladığında, kendimi hem hazır hem de hazırlıksız hissediyorum; sanki birazdan başlayacak filmle birlikte tüm bu yolculuğun kapıları açılıyor ve ben, bilinmezliğin ortasında bekliyorum; zamanı, düşleri ve duyguları bir arada deneyimleyeceğim o gizli evrenin kıyısında duruyorum.

Perde açıldığında önce *Dunkirk*'ün uçsuz bucaksız sahilinde buluyorum kendimi. Genç askerler, çaresiz bakışlarla gökyüzünü tararken, ben de kalbimin atışlarını hızlandıran uçak seslerini duyuyorum; sahnenin sessizliği bile bir tehdit gibi üzerime çökerken, savaşın yalnızca kurşunlardan ibaret olmadığını, beklemenin ve umudun da insanı delirtebileceğini hissediyorum. Sonra bir anda perde değişiyor ve *Inception*'ın merdivensiz merdivenleri, kendi üzerine kıvrılıp duran şehirleri gözlerimin önünde yükseliyor. Bir düşten diğerine geçerken gerçekliğe dair bildiğim her şey altüst oluyor ve ben kendimi, zihnimin içinde başka bir zihnin rüyasına kapılmış gibi buluyorum; Nolan bura-

da yalnızca gözlerime değil, zihnimin en derin köşelerine hitap ediyor. Birkaç dakika sonra ise *Interstellar*'ın yıldızlarla bezeli o dipsiz boşluğundayım; ekrandaki karakterlerin yalnızlığı içime işliyor, çünkü o boşluk aslında biraz da insanın kendi içindeki boşluğu, cevaplarını bulamadığı soruları hatırlatıyor.

Sonra sahneler hızla değişiyor ve ben kendimi Gotham'ın sokaklarında buluyorum. *The Dark Knight*'ta Batman'in gölgesiyle Joker'in kaotik kahkahaları birbirine çarpışırken, bir kahramanlık hikayesi izlemekten çok daha fazlasını yaşıyorum; insanlığın karmaşık yüzüyle yüzleşiyorum ve adaletin bazen en acımasız kararlarla yan yana durmak zorunda olduğunu fark ediyorum. Ardından perde yeniden kararıyor ve *Memento*'nun parçalanmış zaman çizgisi gözlerimin önünde akmaya başlıyor; hatıraların güvenilmezliği, hafızanın insana oynadığı oyunlar o kadar yakıcı bir şekilde sunuluyor ki, ben bile hangi sahnenin geçmişe, hangisinin şimdiye ait olduğunu kestiremeyerek kendi belleğimden şüphe etmeye başlıyorum. En sonunda *Oppenheimer*'da insan zekasının hem en büyük başarıya hem de en yıkıcı felakete dönüşebileceğini görüyorum; laboratuvardaki yoğun sessizlikle gökyüzünü delen o dehşet verici patlama arasında sıkışıp kalırken, bilgiyle sorumluluğun birbirine nasıl zincirlenebileceğini derinden hissediyorum. Nolan filmleri bana yalnızca bir hikaye anlatmıyor; her sahnede başka bir dünyanın içine düşürürken aynı zamanda kendi içimde gizli kalmış duyguları da yüzeye çıkarıyor.

Birkaç dakika sonra ise *Interstellar*'ın yıldızlarla bezeli o dipsiz boşluğundayım; ekrandaki karakterlerin yalnızlığı içime işliyor, **çünkü o boşluk aslında biraz da insanın kendi içindeki boşluğu, cevaplarını bulamadığı soruları hatırlatıyor.**

Ve sonra, zaman hızla akıp giderken fark ediyorum ki film sona ermiş; perde kararıyor, salonda yavaş yavaş ışıklar yanıyor ama ben koltuğuma çakılı kalmış haldeyim. Az önce izlediğim şeyin yalnızca bir film olmadığını, beni hem zihinsel hem de duygusal bir yolculuğa çıkardığını biliyorum. Perdeye öylece bakarken arkadan kulaklarıma Hans Zimmer'ın yükselen müzikleri doluyor; o güçlü, dalga dalga büyüyen notalar sanki filmi bitirmiyor, aksine bana **“burada gördüklerin daha yeni başladı”** der gibi içimde çınlıyor. Kendi kendime, **“ben ne izledim az önce?”** diye fısıldarken cevabını tam veremesem de biliyorum ki, Christopher Nolan'ın filmleri insana yalnızca bir hikaye anlatmıyor; onlar, zihnimde açılan yeni evrenlerin anahtarı oluyor ve salonun ışıkları çoktan yanmış olsa da ben hala perdeden kopamadan, o yolculuğun ortasında kalıyorum.

Beyzanur Kayabaşı

berhavâ | film köşesi

The Godland

Elif Nur Çetinkaya

“İçimde o kadar çok ilahi var ki ölemiyorum”

Hlynur Pálmason’un 2022 yapımı Godland filmi, yalnızca 19. yüzyıl sonlarında geçen bir hikâye değil; aynı zamanda analogun görsel ve düşünsel dünyasına açılan bir eser. Film, Danimarkalı rahip Lucas’ın İzlanda’ya giderek bir kilise inşa etme yolculuğunu anlatırken, kullanılan sinema dili ve görsel tercihleriyle izleyiciyi analog estetiğin içine yerleştiriyor. 4:3 oranında, köşeleri yuvarlatılmış kareler; pürüzlü dokular, doğal ışığın sert, filtresiz tonları ile İzlanda’nın nefes kesen manzaralarıyla seyir zevki doruklarda film denebilir. Tüm bu unsurlarla, izleyiciye yalnızca bir hikâyeyi veya bir yolculuğu izlemesini değil, bir döneme uzanan görme biçimini deneyimlemesini hedefliyor.

İngilizceden Türkçeye “Tanrı’nın Unuttuğu Yer” olarak “Godland” orijinal ismi “Vanskabte Land” aslında filmi daha açıklar nitelikte. İzlanda dilinden “Berbat, yaşanmaz ya da deforme olmuş topraklar” olarak çevrilen “Vanskabte Land “İzlanda’yı ve onun coğrafyasını tanımlamakta.

Lucas, Danimarka’dan İzlanda’ya gönderilmiş genç bir rahiptir. İnancı ve mesleği itibariyle görev ve otorite ile şekillenen bir kişiliği bulunan Lucas, çıktığı yolculukta zorlu koşullarla karşılaşma ihtimaline karşı uyarılmasına rağmen uzak ve sert bir coğrafyada bir kilise kurarak hem Tanrı’ya hem de ülkesine hizmet etmeyi amaçlar.

Ancak bu amaç, ön görülemeyen yolculuk boyunca kuzeyin sert doğa koşulları, iki ülke arasındaki kültürel farklılıklar ve kendi kişisel zayıflıklarıyla sınanır. Dışarıdan Tanrı'nın temsilcisi konumunda olsa da aslında yolculuk, ona fiziksel olarak doğaya karşı ne kadar güçsüz, savunmasız ve kırılgan olduğunu gösterir. Rahip olmasına rağmen yerlilerle çıktığı bu yolculukta insani zaafı herkes tarafından gözlemlenir ve bu durum içinde korkuyu ve gururu uyandırır.

Lucas karakterinin en dikkat çekici yanlarından biri de yanındaki analog fotoğraf makinesidir. Fotoğraf, onun dünyayı anlamlandırma biçimi olarak yorumlansa da bu eylem filmin başından sonuna kadar farklı yorumlamalara açıktır. Evet, temelde insanları ve doğayı fotoğraflayarak "sabitlemeye" çalışır ancak bu eylem, adaya varışıyla da onun gerçeklikten kopuşunu da gösterir. Doğrudan iletişim kurmak yerine, her şeyi bir objektifin ardından görür ve onu sabitler, ölümsüz kılar. Bu konuda odaklanılan neredeyse tek bir durum vardır: İnsanların yüzü. Film, teknik anlamda insanı ve insan yüzünü merkeze alan açılardan oluşur, bu da karakterleri daha iyi tanımamıza sebebiyet verir.

Filmde Lucas'ın dışında ön planda olan iki Ragnar karakteri mevcut. Bunlardan biri seyahat boyunca Lucas ile kabile arasında dil farklılığından kaynaklanacak herhangi bir problemten ötürü görevlendirilen ve Lucas'la samimi bir iletişim kuran genç Ragnar, ilerleyen vakitlerde atından düşüp nehirde boğularak ölür. Lucas için esas zorluk bu ölümden sonra başladığı da söylenebilir. Bir diğer Ragnar ise Lucas'ın kültürel ve dini üstünlük iddiasıyla hareket etmesinden dolayı onun bakışını hatta varlığını reddeder.

Bunu Lucas'ın onunla Danca konuşmaya çalışmasıyla lakin kendisinin konuşmamakta ısrar etmesinden bariz anlarız. Ragnar yolculuk boyunca rahibin zayıflığına şahitlik olur ve onu kendi toprağında görmek istemez. Bunu apaçık bir şekilde, sessizliğiyle hissettirir. Ragnar o toprakların yerlisidir, doğasını ve insanını tanır, Lucas'ı ana karadan gelen medeniyet ve din temsilcisi vasfını da kabul etmez. Yerlilerin Lucas'ın medeniyet tanımından uzaklığı- ki bu noktada yerlilerin pagan alışkanlıklarından anlaşılır- onları rahibin gözünde kaba hatta ilkel gösterir ve bu durum, Lucas'ın görevini beklediğinden daha zorlu bir yola saptırır. Bu yolda Lucas inancını ve imanını sorgular çünkü inancı teoriden çıkar ve artık kendisinden pratikte bir sonuç beklenir. Bu deneyim karşılaştığı ilk zorluklar karşısında Tanrı'ya sığınır ve ettiği bir duada “İşler planlandığı gibi gitmiyor. Artık seyahat edemem. Daha fazla gidemem. Eve gitmek istiyorum. Senin burada olmana gerek yok.” der. Bu da aslında verdiği misyonerlik izleniminin altındaki kırılma anını gösterir. Yolculuk uzadıkça Lucas hem fiziksel hem de ruhsal olarak tükenir. Tanrı'nın sessizliği karşısında yaşadığı yalnızlık, onun inancını çoktan sarmıştır. Aynı zamanda fotoğraf çekmek Lucas için bir ibadet şekliyken bu eylem, onun içsel çatışmasıyla içi boşalır. Büyük istek ve tutkuyla yerli halkı ve İzlanda'yı çeken rahip için fotoğraf çekmek artık anlamsızlaşan, tadı azalan bir ibadete dönüşür.

Film, Lucas için yeniden canlanmanın mümkün olabileceğini Anna ile düşündürür. Bu ikili arasındaki olası bir romantik gelişme belki inancını ve imanını neredeyse kaybeden rahip için bir umut olabilir izlenimi verir lakin sonrasında bu bile yeterli gelmez çünkü Lucas'ın trajedisi bu ilişkinin çok daha ötesinde yerini almıştır bile.

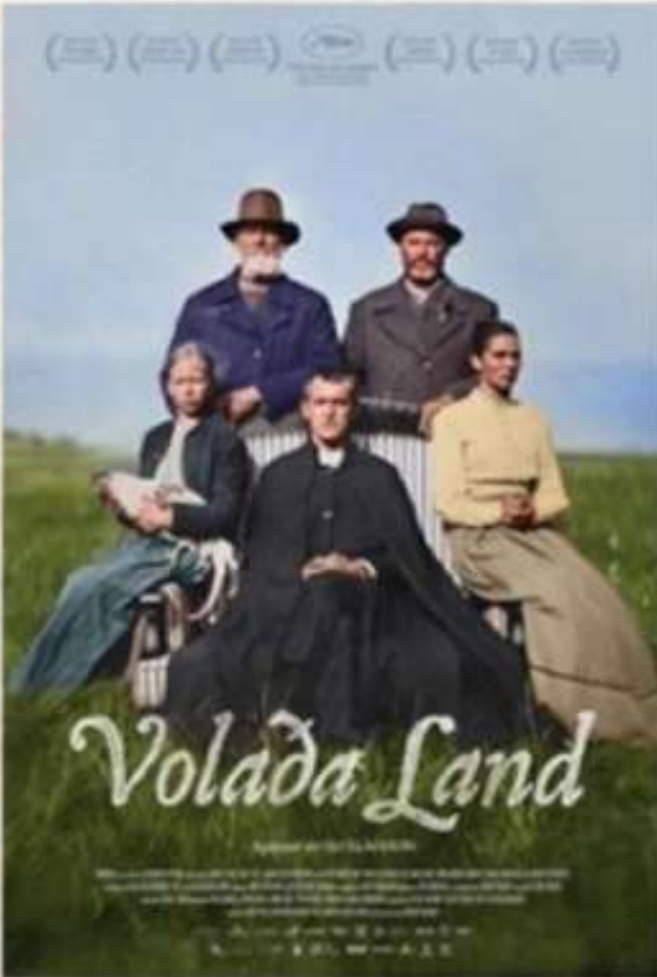
Film boyunca ikili çatışmalarının siyasi ve dini karşılığı da bulunuyor. 19. yüzyılın ikinci yarısında (filmin geçtiği dönem), İzlanda hâlâ Danimarka Krallığı'na bağlı ve Danimarka merkezî gücü temsil ederken; İzlanda, coğrafi zorluğu ve halkının doğayla kurduğu derin bağ ile “taşra” yı temsil etmekteydi. İzlandalılar, Danimarkalılar tarafından çoğu zaman kültürel olarak “geri kalmış” görülüyor, bu da iki halk arasında sessiz ama yoğun bir gerilim yaratıyordu. Bu noktada da Katolik merkezli yetişen rahip Lucas'ın kutsal mekân kurma arzusuyla Danimarka'dan gönderilmesi de Katolik zihniyetin bir uzantısıdır.

İzlanda halkı ise çoğunlukla Protestan/Lüteryen gelenekten gelir. Martin Luther King'in reformu, bireyin doğrudan İncil'e ve Tanrı'ya ulaşabileceği, ruhban sınıfının aracılığına gerek olmadığı fikrine dayanır. Bu nedenle İzlandalılar için doğa, gündelik hayat ve yerel gelenek, Tanrı'ya giden yolun bir parçasıdır. Özellikle Ragnar'ın doğaya bağlılığı, sade yaşantısı, ritüelden çok hayatın kendisini kutsal görmesi, tam da bu lüteryen ruhun yansımasıdır. İzlandalıların gözünde Lucas'ın Katolik “aşırı kutsallık” tavrı, yabancı, mesafeli ve hatta kibirli görünmesinin temel sebeplerinden biri de budur. Kilisenin bitmemesi ya da işlevsiz kalması, “Katolik merkez” ile “Lüteryen çevre” arasındaki gerilimin kalıcı olduğuna işaret eder.

Ragnar ve Lucas arasındaki gerilim, benim de en sevdiğim sahne olan Ragnar'ın Lucas'la tartışmasından önce yaptığı monoloğuyla son bulur. Bu son Lucas'ın Ragnarla girdiği kavganın sonucunda ölmesiyle sonuçlanır. Ragnar filmin sonunda doğru sık sık Tanrı adamı olmak istediğini ve bunun için neler yapabileceğini sorar ve Lucas bu soruları hep cevapsız bırakır. Kibrini Ragnar'a kusar ve artık geri dönemeyeceği suçluluk hissinden kaçamaz.

Başladığı bu yolculukla Lucas, İzlanda'ya Tanrı'nın sözünü götürmek üzere gönderilmişti; fakat sert coğrafya, yerel halkın kendi inancı, dil engelleriyle giderek yalnızlaşması onun peşini bırakmadı. Bu yalnızlık, filmin ilerleyen sahnelerinde fotoğraf çekimleriyle de yansıtıldı: kısaca Lucas'ın fotoğraf makinesiyle ölümsüzleştirmeye çalıştığı şey aslında kendi varlık mücadelesidir, ama onun da sonu fotoğraflarda yerini alır.

- 🎬 Yönetmen: Hlynur Pálmason
- 📍 Danimarka, İzlanda, 2022
- 🏆 Drama
- 🕒 137 dk

Berhavâ Bursa'daydı!

*Evliya Çelebi Bursa için “ruhâniyetli bir şehirdir” demiş,
biz de biraz nasiplenelim dedik...*

Epeycedir fikrimizde olan, niyetimizde bir gökyüzü gözlemi gecesiyle taçlandırmayı planladığımız Bursa gezimizi -çok şükür- nihayet gerçekleştirebildik. Daha önce niye gel(e)memişiz ki dedik, ammâ nasip bu vakitmiş.

Gezimiz, henüz otobüs yolculuğunda Ayşe Hümeyra'mızın kaleminden dökülen edebî cümlelerle (kendisinin yazısının tamamına hemen bu sayıda ulaşabilirsiniz) başlayıp, midemizi şenlendiren el yapımı mükemmel sandviçlerimize (içimizde maharetli bir diyetisyen mi varmış neymiş) editörlerimizden Beyza Doğan'ın muhteşem serenatıyla devam etti.

Bakınız, karnınız açken okumayınız:

*“tazeydi ekmeği,
sosu ise damakları şenlendirdi
peyniri de bol
muazzam oldu yol”*

Keyifli yolculuğumuzdan sonra, ilk durağımız elbette şehrin büyüklerinden biri olmalıydı. Meşhur *Ulu Camii*'nin havasını soluduktan sonra rotamızı *İsmail Hakkı Bursevî Hazretleri*'nden başlattık.

Şunu da belirtelim ki, hepimizin hemen hemen ilk deneyimi olduğundan biraz gelişigüzel bir rotamız vardı, dolandığımız kısımlar oldu. Yine de bu hâliyle de rotamızı pek sevdik.

Ardından *Koza Han*'a doğru ilerledik, biraz soluklanmak için içerideki bir kafede mini bir mola verdik. İşte tam bu andan itibaren, içimizden *tahinli pide* derdine düşmüş birisi yüzünden - kim olduğu hakkında bir fikrim yok- rotamızı tahinli pideyi alabileceğimiz şekilde düzenlemeye koyulduk.

Merak ettiklerimizden bir diğeri de tabii meşhur *isli kahveydi*. *Koza Han* yakınlarında bulunan bir yerde bu ilginç kahveyi deneyimledik. İlk yudumlar hepimizin yüzünü ekşitse de kalan kısım ve sunum gayet güzeldi. Fakat orada kahve içerken o ortamın havasını solumak da ayrı bir deneyim sundu.

Sonrasında *Tarihi Irgandı Çarşılı Köprü*'yü ziyaret etmek üzere sıcak ve biraz yorucu bir yürüyüşe koyulduk. Maalesef ki sebepini bilemesek de dükkanların çoğu kapalıydı fakat birkaç dükkan gezebildik. Hemen ardından rotamızı *Yeşil Camii*'ye doğru çevirdik. Bursa'da olsam her gün gelirdim -böyle dediğim yerler meşhurdur- dediğim yerlerden biri oldu. Avlusundaki huzur bambaşkaydı.

E, tabii artık acıkmıştık. Buradan sonra yönümüz doğrudan *iskender* oldu. Taksi şoförünün de yönlendirmesiyle gidebileceğimiz en iyi iskenderciye gitmiş olduk, biz bayıldık. Bazılarımız fazla bayılıp kendinden geçmiş de olabilir.

Karnımızı doyursak da, birileri ısrarla “tahinli pide” demeye devam ediyordu. Ha, tabii bir de *kestane şekeri*. Kestane şekerimizi aldıktan sonra tahinli pideye doğru yola koyulduk. Tahinli pidelerimizi -nihayet- alarak bir çayevinin bahçesinde muhabbete daldık.

Rotamızda *Tophane* de var iken tekrar *Koza Han*'a uğrayıp hatıra olarak birkaç şey almak istedik. Ardından kalan vaktimizi Ulu Camii avlusunda çaylarımızı yudumlayarak değerlendirdik.

Tabii, tekrar gelme duâlarımızı eksik etmedik.

Biz Bursa'yı çok sevdik, en yakın zamanda da tekrar gitmek isteriz. Yanımızda olamayan, gönlümüze alarak gittiklerimize de tekrar gitmeyi borç biliriz.

Başta özel şoförümüz Muhammed Bey olmak üzere emeği geçen herkese teşekkür ederiz.

“Bursa’ya birkaç defa gitim ve her defasında kendimi daha ilk adımda bir efsaneye çok benzeyen bu tarihin içinde buldum, zaman mefhumunu âdeta kaybettim ve daima, bu şehre ilk defa giren ve onu yeni baştan bir Türk şehri olarak kuran dedelerimizin yaşayışındaki halis tarafa hayran oldum. Onlar zaferin kendilerine ilk gülüşü saydıkları bu şehri o kadar sevmişler, o kadar candan kucaklamışlar ki, hâlâ taşı toprağı bu yükseltici ve şekil verici ihtirasın nurdan izleriyle doludur.”

Ahmet Hamdi Tanpınar, Beş Şehir

Bozuk Plak

Canım acıyor. Cananım, sence neden acıyor?

Geçmiş ve geleceğimi zor bela bu yaşıma kadar dost belletip yan yana tutmaya çabalarken, ilgisiz kalmış ruhum; üzerine başka kardeş gelmesini kabul etmeyen ilk çocuğun haklı kıskancına bürünmüştü son zamanlarda. Yalan yok, farkında ama umursamazdım. Kendini belli etme çabalarını görmezden gelmiş, kaygılarımın hepsini geleceğimin üzerine yorup geçmişimle yumuşatmıştım. Ne de olsa bu zamana kadar böyle süregelmişti, buna alışmış olması ve bu dünya telaşında ona ayıracak zamanımın olmadığını kabullenmesi gerekti.

Zamanın kıyısında umarsızca geziniyordum, en ufak bir telaş yada korku yoktu. Korkuyu duymak için bilinmezlik lazımdı. Bu zamana kadar benimle beraber olan ruhumun bir gün gidebileceğini aklımın en ücra köşesinden bile geçirmemiştım ve bu yüzden ki yokluk korkusunu hiçbir zaman hissetmemiştim. Ümit ve korku arasında yaşanması gereken bu kısacık ömrü kendi ellerimle belirsizliğe bırakmıştım. Ruhuma; gelmiş ve geleceğin arasında dokuduğum ince iplikte yer bulamamamın bedelini, aklımın tam merkezinde çığlıklar eşliğinde kaybederken ödetiyordum.

Sulanmayan çiçeğin sonu nasıl ki solmak, onarılmayan evin sonu nasıl ki harabe olmak ise görülmeyen her duygunun da sonu yok olmaktı. Ve ben kendi rızamla ruhumun gidişine izin vermiş, kapısını dahi aralamıştım. İstenmediği yerde olmak gurura, kovulmak ise onura ağır geliyor olmalıydı.

O, kırmış olduğum onurunu bağrına basıp, kine ve nefse yer vermeden açtığım kapıyı ardından olgunlukla kapatarak gitti ve bir sabah güneşle yok oldu. Bende onurundan geriye kalan küçük parçalarını, bana yaşattığı güzel günler hatrına sahiplenmiştim. Edepsizliğimin karşılığını böylesine küçük bir incelikle örtebileceğimi sanıyordum. Bir ümitti, onun yokluğunda büyüdüğümü görüp gelmesi. Ümidimi, ümitsizliğimle boğuyordum. Polyanna düşlerim can çekişiyor ve karamsarlık giderek beynimi sarıyordu. Sakar düşüncelerim, onun kırık onurunu toplamaya çalışırken düşüp yaralıyordu kendini ve açılan yaralarım birileri sanki acımasızca tuz basıyordu.

O günden sonra güneş, bir daha pencereme vurmamıştı. Üzerine düşmediğim her anın, bana kattığı değer ve varlığımın yegâne nedeni olduğunu hatırlamadan geçirdiğim her günün "âh"ı, kesilmiş soluk olarak kursağımda kalıyordu.

Öyle bir yokluktu ki bu bendeki, bedenim onsuz et yığınının ötesine geçemiyormuş meğer. Elinden gitmedikçe kıymetinin bilinmeyişi, gece 4 suları boş duvara bakarken daha iyi anlıyordum.

Ruh, gösteriş ve şatafattan ibaret maddi şeylerin arkasındaki yapı taşının ta kendisiymiş. Görünen bedendeki egoları destekleyen bir çift demir görevi, sayesinde bir duruşa sahip olduğumuz. Gidişle beraber omurgamı kaybetmiş gibiydim, her geçen gün çöküyordum. İnsanların söyledikleri artık daha çok canımı yakıyor, aynadaki daha bir çirkin geliyor. Bilmiyordum, göz altlarım evvelden beri mi böyle karaydı yoksa yüzümdeki nuru da mı yanına almıştı? Bilmiyorum, önümdeki seneler ite kaka nereye kadar ilerleyebilir ki?

Meğer ne çok bilmiyormuşum, ne kadar boş, ne kadar eksik... O güçlü duruşumun tek nedeni meğer ruhum ve onun içinde sahip olduklarımış. Öyle boştu ki bedenim, öylesine kontrol edilirdi ki beynim; o ne isterse onu yapıyor, gelecek günlerdeki tekliflerinin arsızlığını kestirebiliyor olsam dahi mani olamıyordum.

Öyle temiz çekip gitmişti ki hayatımdan, onun için açtığım kapıyı bile nezaketle kapatmıştı ardından. Öyle çok gitti ki, geride eski anılarına dair izler bile silindi.

Ama şimdi bir şeyler eksik ve haddinden fazla yaralıyım. Dünya denilen koca pikapta, yıllarca sessizce dönüp duran yaşamımın plağı da çizilmişti sanki. Aynı şarkıyı mırıldanmıyordum artık, sesim giderek siliniyor, ben olan her şey bir başkasına dönüşmeyi arzuluyordu. Giderek korkunç bir hâl olan bu suskunluğuma "yeter!" diyemeyecek kadar acizliğe bürünmüştüm. İsyan ve mutluluğum, ruhumdaymış meğer. Baş kaldırabileceğim inancı da kaybetmiştim, inanlardan değil kabul edenlerden olabilecek kadar düşmüştüm.

Ya pikap değişecek ya plak. Ya ruhuyla inananlardan olacağım ya da sadece akıyla kabul etmekten ileriye gidemeyenlerden.

Pikap değiştirilemezse, plağı değiştirmekten başka yol yoktu. İnsanı hayvandan ayıran sadece akı olmamalıydı, o vakit inananlardan olmaya mecburdum.

Her değişim can yakardı elbet. Yenilikler doğar ve ölmez, eskiyi öldürerek ebedi genç kalır. Bu yüzden her genç yeniliğin köklü geçmişi biraz kanlı ve yaşamına dahil ederken çokça sancılıydı.

Dünya cezbedici, nefis tatlı, günah ucuzdu. Bakıldığında unutmak için sebepler çoktu. Unutmak için nedenler arıyorken hatırlamak zordu.

Ve genç unuttu, ona nefes veren ve nefesinden daha yakın olanı.

O günden beri aynı pansiyonda kalıyordu, sanki başka bir yere giderse onun kendisine dönmesini tamamen engelleyecekti. Bu yüzden sessiz bir sonu kabullenmişi. Tam böyle akşamlardan birindeyken odasının yolunu bilen biri kapıyı zorladı. Uyuşuk bedeni buna tepki veremiyordu fakat verebilecek olsaydı bile olduğu yerde kalırdı. Zira aşına ayak sesleriydi bunlar, aylardır yolunu gözyaşlarıyla suladığı batıl inançlara bel bağladığı... O, ruhundan bir başkası değildi. Davet edemedi, o ise çoktan içeriye girmişi. Yüzünü seçemiyordu, ona sokak lambasının loş ışığı yeterli geliyordu fakat ilk defa bütün lambaları yakmak istedi.

Soru anlamı taşımıyordu, kelimenin sonunda nokta ve biten hiçbir şey yoktu fakat daha önceden var olma gayretinde bulunan şeylerin bile bu akşam silindiğini o an hissetmişti. Ona sorular soruyor, lambaları yakıp yüzünü görmek için an kolluyordu fakat tek bir cümlesi bile ona çok gelmişti. O kimdi? Ruhu olamazdı çünkü ruh denen şey bireyin kendisiydi. Kendisi, onu bu denli huzura erdirip aynı zamanda tek cümlesiyle tüylerini diken diken edemezdi. O ruhtan daha fazlasıydı, kendisinden daha fazlası.

"Sen... Kimsin?" Bunu tek nefeste söylemeyi bırakın, söyleyebildiğinden bile şüphe ediyordu. Korkudan sanki sadece dudakları hareket edebilmiş, acı çeker gibi boğuk sesinden kelimeler anlaşılmamıştı. Dudakları kuruyor, üzerine aldığı pike giderek sıkıyor ve yatağı pamuktan değil çividenmişçesine rahatsız ediyordu.

"Ben aracıyım, O amaç."

Sen kimsin demek istedi, aracı olan ne, O kim, ben kimim? Pek tabii bunların hiçbirini demeye gücü yetmedi, giderek şuursuzlaşan iradesi de buna izin veremezdi. Silikleşen görüntülerden hıfzında tutmaya çalıştığı son anı, yeni koyduğu plağın tozunu alıp kapıdan çıkışıydı. Ondan sonrasını hatırlamıyordu. Dili uyuşmuş ve ağzında koskocaman bir balona dönmüştü. Soğuk terler döküyor, nefesi göğsüne çok geliyordu. Burnundan aldığı nefes ne kadar az ve yetersiz olsa da ciğerlerini patlatmaya yetecekti sanki. Öyle delicesine atıyordu ki kalbi, kaburgalarını kırmadan ayrılmamaya yemin etmişti. Titriyor ve terliyordu.

Parmak uçlarının uyuştüğunu hissetmeye başladı, sevinse mi üzülse mi bilemedi. Hissetmesi iyiydi fakat dilinde ve ellerindeki uyuşukluluğun hayra delalet olacağını hiç sanmıyordu, en azından bir şeyler sanmaya başlamıştı. Terliyor, üşüyor ve titrediğini her zerresinde hissediyordu.

Genç, tüm bu zor anları yaşarken kapısı tekrar çalındı. "İşte" dedi. "İşte araç, amacından gelen son emri yerine getirmeye geldi." Bir yerde okumuş yahut duymuştu: Firavun'un son anda secde etmeye çalışıp Allah'ın, yaptığı onca zulme karşı imanını kabul etmediği. Anımsadığı bu olayda yarılan deniz onun üzerine kapanmış ve boğulan o kâfir değil de kendisiydi. Belki de son pişmanlığın aciz gözyaşlarıyla mırıldandı; affet Rabb'im, affet.

Kapı bir kez daha çalındı, demin çat kapı girebilmişken şimdi bu nazik tavrını anlayamasa da yatağa kendini iyice saldı, bu sefer gerçek bir sondu ve en azından af dileyebildiği için buruk bir hüznle kapının aralanmasını bekledi.

"Oda servisi! Kapıyı açın lütfen!"

Ne.

Ya şuurunu tamamen kaybetmiş ya da kendine gelmişti. Dili ağzının içinde dönebiliyordu, penceresinden içeriye giren rüzgar ayaklarına eserken hislerinin geri geldiğini anladı.

"Kahvaltınızı getirdim, kapıya bırakıyorum!" Gözleri ağır ağır açılırken adım sesleri giderek uzaklaştı ve odada nefes seslerine karışan diğer sese odaklandı. Odaklanıp dinledi, dinledikçe gözleri doldu, olduğu yerde biraz daha durdu ve her parça yerine oturdu. Bedeni tekrardan sarsılıyordu fakat bu sefer titremekten değil, hıçkırıklarına mani olamaktandı. Boğazından kopan haykırışları susturmak için en ufak bir çaba göstermedi zira o da biliyordu, uyanıyordu. Gözyaşları kulaklarına doğru akıp saçlarını ıslatırken ruhunda hissettiği hareketliliğe şükredip tekrardan aynı sesi bu sefer nefretle değil, doğurduğu yeniliğin kirli geçmişindeki sancıyla dinledi.

Plağı, uyumadan önce takılı kaldığı aynı yerde cızırdıyordu.

Bunların hepsi gencin rüyasından ibaretti.

Büşranur Mengütay

Bir rüzgarın fısıltısı

*Bir rüzgarın fısıltısıydı bana kendimi hatırlatan,
Tebessümüm gökyüzündeki kuşun beni çağırmasındaydı.
Kaldırım da açan çiçek misaliydi yaşantım,
nefesim yeter mi bunca ayrılığa bilmezdim.
Şimdi ağaçlardaki yapraklar duyar mı sesimi,
sonsuz resmin içinde çığırtyla kaybolan kalbim.*

Bir başlangıç çizmek gerekirdi geldiğin noktada, yürüdüğün yolun başına tekrar tekrar dönmek için ânıların içine ânlar ekleyebilmektir tüm bu mesele. Yorgunluk herkese verilen bir çöküş ise yola devam etmekte öyleydi. Kuşlar nasıl ki kanat çırpılmaktan vazgeçmiyorsa, verilen canın değerinde yola devam etmeyi bırakmamak gerekir. Bir kitabın sayfasındaki nokta olmak gerek, her bitiminde yeni bir başlangıç her başlangıçta gittiğin yeri unutmamak gibi. Yahut şuan dediğimi anlamak için tekrar tekrar okumak gibi. İçimizde bir ben vardır dışa vurulmak isteyen bir de dışımızda herkesin ben olduğunu zannettiği biri. Oysa sen hiç o dışındaki olamamışsındır. Ne yaşarsak kendimize kadarız, sen kendin oldukça var olursun, nasıl ki toprağa tek başımıza gireceksek hayat bir tek sana kadar vardır. Belki de kaybedeceğimizi zannettiğimiz tüm duygular müzehher bir yaşam için bizlere sunulan birer letafettir. Bazen bedenimizin varlığı ruhumuzun yokluğuyla bir olabilir, lakin öyle bir husus vardır ki ölüm bize kader kılındıysa layıkıyla yaşamak da bizlere verilmiştir.

Şimdi sorarım; Gökyüzünün parıltısı varsa şu aleme, yıldızlar çökerdi önüne. Güneşin yalnızlığı vardığında gönlüne Ay'ın ışıltısı serilir şehr-i aleme ve sen bir kusuru bin kusura denk gelirken sığdırabilir miydin kalbine? Kalbin ağırlığı var ise eğer bu aleme ne dünya kalırdı ne de bir ben. Şimdi çıktığın yol sence de fazlasıyla yorucu ama bir o kadar da faydalı değil miydi? Geçmiş ancak kırılan cam parçalarının üzerinde çıplak ayaklarınla basmak gibidir. Hiç unutma gelecekte sana geçmişte. Bir anda kaybolmak çare olsaydı ne gerek kalırdı dünya yükünü taşımaya. Yaşam inançlar uğruna değerlidir, inancın yoksa kalbin kararmayı baştan seçmiştir. Oysa inanmak bizlere dünyaya geldiğimiz anda verilen bir yaşam biçimiydi. Nasıl ki merhamet her insana verilmişse inanç da öyleydi benim için. Şimdi yola ne ile gideceğine ve ne uğruna yürüyeceğine karar vermek gerekmez mi?

Bırak yol seni nereye götürürse oradan yürü çünkü inanırım ki elbet bir gün kaldırımlarda da çiçek açar.

Buket Doğan

Hazırlayan: Fatma Şahin

yeryüzü solarken tüm güzelliğiyle canlanan *

güz, yaprakların dökülmesi ve ağaçların kuru hallerine dönmesiyle bir soluş mevsimi diye biliriz. fakat bu tüm bitkiler için geçerli değil. bazıları her şey tam 'bitti' derken tüm güzelliğiyle yeşeriyor.

yeryüzünün kurumması, renklerin solmasıyla özdeşleştirdiğimiz güz mevsiminde bizi şaşırtan nebâtât da var. bunlardan ilk akla gelenlerden biri şüphesiz **krizantem**, nâm-ı diğer **kasımpatı**.

her mevsimin bizde bir temsili olduğu gibi bu istisnâların da bize karşılık gelen yönleri olduğunu düşünürüm. nasıl en zor bildiğimiz anlardan sonra ummadığımız güzellikler kapıyı çalmaya başlarsa, bu bitkilerin de bize yansıttığı bu durumun doğadaki karşılığıdır fikrimce. zaman zaman dalgınca yürürken rast geldiğimiz; dalgınlığımızı dinlendiren kuru taşların arasında yeşeren çiçekler gibi, kasımpatı meşrepli bu bitkiler de bize yeryüzü tamamen solmuşken de yeşermenin mümkün olduğunu anımsatıyor. yağmurlu havalara “kötü hava” diyenlerin fikri yine değişmiyor tabii. öyle ya, güneş varsa tepede ve gösteriyorsa ışığını iyidir. oysa toprağı yeşerten, çiçekleri besleyen yağmur güzelliği hemen görünmez diye kötüdür. gökkuşağı iyidir, ona vesile olan yağmur kötü... neyse, bu konuyla ilgili sayfalar yazabilirim ama konumuz krizantemdi değil mi?

Chrysanthemum sp

-Kasımpatı-

rivayete göre *chris* isimli bir gencin pek sevdiği bir kız varmış, kızın da onda gönlü varmış. lâkin bu genç bir türlü sevgisini dile getiremezmiş. çünkü kızcağızın babası gencin kapılarına gelmesini tamamen yasaklamış, kızını da dışarı çıkarmazmış. bu durumda ne yapabilirim diye düşünüp duran genç, her gün farklı biriyle kızın kapısına şimdi *krizantem* denilen çiçekten göndermiş.

rivayet buymuş ya, biz bu rivayetle değil de “*kasımpatı*” ismiyle yeniden rivayet edelim; güzün ortasında yeryüzü kurumuş hâldeyken *pat* diye açan çiçeğin hikayesi eminim hepimize ilham olur. rivayete göre, baharın gelişiyle birlikte yeryüzü çiçeklerle bezenmiş. baharın ardından yaz gelmiş, baharda açamayanlar yazın teker teker açmış ve yaz bittiğinde açmayan neredeyse hiçbir çiçek kalmamış. geride kalan pek az çiçekten biri de işte bizim rengârenk gösterişli çiçeğimizmiş. bir türlü çiçekleri açmadığı için hayıflanıp duran çiçeğimizle alay edenler olmuş, öyle ki hiçbir zaman çiçek açmayacağını zannetmiş. gel zaman git zaman; cıvıl cıvıl yaz yerini kupkuru güz mevsimine bıraktığında, tüm çiçekler kuru dallara döndüğünde, kasımpatı rengârenk hâleriyle boy göstermiş...

bir yerden tanıdık geldi mi? :)

Antika Dükkanı

Akşamın sessizliğini bozan tek şey gittikçe şiddetlenen yağmur damlalarıydı. Çukurlarında biriken su birikintilerine basmamaya büyük özen gösterdiğim caddenin karşı tarafına geçerken ayaklarımın ıslandığını şimdiden hissetmeye başlamıştım. Tam şu anda hava durumunu düzenli kontrol ettiğim bir yaşam pratiğimin olmasını isterdim. Şalımın ucuyla yüzümü kurularken karşı dükkanın girişinde asılı duran bir düş kapanı dikkatimi çekti. Yağmurun hafiflemesini bekleyeceğim bir yer bulduğum için şanslıydım. Vitrindeki eski saatler, çevirmeli tuşlu telefonlar ile burası bir antika dükkanıydı. Kapısında asılı duran düş kapanı bembeyaz rengi ve iplerin ucundaki boncukların birbirine değdikçe çıkardığı hoş tınıyla sanki buraya ait değildi. Birisi sonradan gelip öylece asıvermiş gibi boşlukta sallanan bir düş kapanı..

Dükkan kapısını aralarken etrafı saran kahve kokusunu ciğerlerime doldurmak istercesine derin derin nefes aldım. Saçlarına kırlar düşmesine rağmen simsiyah çatık kaşları ve burnunun üzerine düşmüş gözlüğünün üstünden bana bakan yaşlı adamı gördüğümde bir anda irkildim.

- Kapalıyız.

- Kapı girişine asılı düş kapanının fiyatını soracaktım.

Düş kapaının fiyatını mı soracaktım? Şaşkınlıktan ne diyeceğimi bilememiş ve en alakasız cümleyi kurmuştum. Dışarıda çok yağmur var diyebilirdim. Hem düş kapaıyla ne yapacaktım? Adamda bir tuhaflık vardı zaten; akşamın bu saatinde dükkan kapalıysa kahve içmeye ne diye gelmişti? Ama kahvenin kokusu da öyle güzeldi ki birkaç eski parça aradığımı, en azından burada olup olmadığını sorabilirsem belki biraz vakit de kazanırdım.

- Girişteki süslü kasnağı soran ilk kişisin. Dilersen biraz otur, yağmurun dinmesini bekle. Bir de, kahveni nasıl içersin evlat?

İçeri ilk girdiğimde sandığımdan fazla derin nefes almış olmalıyım ki hâl ve hareketlerim bütün düşüncelerimi ortaya sermiş bense öylece yuvarlak bir masanın ucunda kendimi sandalyede otururken bulmuştum. Zahmet etmeyin birazdan kalkarım dememe rağmen adam çoktan arka odaya doğru yönelmişti. Anlayamadığım şeyse masada duran iki kahve fincanı ve küçük bir kâsenin içindeki birkaç lokum.. Fincanların birisi tam dolu, diğeri yarılanmıştı. Belli ki birisini bekliyordu ve o sırada ben gelmiştim. Ben davetsiz misafir miydim, şimdi gelse diğeri fincanın sahibi veyahut da gelmese bir işi çıktığı için sonradan vazgeçmiş olsa bu fincandaki kahveyi kim içecekti ?

Yaşlı adam masaya bıraktığı kahvenin ardından ağır ağır masanın diğeri ucuna yerleşmişti. Bense gayriihtiyari masada duran üç kahve fincanına gözlerimi dikmiştim.

- Affedersiniz, sanırım birini bekliyordunuz?

- Çok isterdim birilerini beklemeyi... Fakat buradaki eşyaları görüyor musun, onlar kadar eskiyim ben de. Ne bekleyenim ne de beklediğim kaldı benim. Belli ki fincana takıldı senin gözlerin. Kahvenin kırk yıllık hatrını fincanlar taşır. Fincanlarda saklıdır hatıralar. Her bir fincan kadar türlü hikaye vardır bu dükkanda. Rahmetli eşimle akşam kahve içmeyi çok severdik. Ben her kahve içeceğimde bir fincan fazla pişiririm. Eşime hazırlar gibi hazırlar onunla birlikte içer gibi hayal ederim.

Sessizce ve yudum yudum kahvemi bitirirken birazdan yağmur duracaktı. Ben müsaade isteyip kalkarken masadaki üç fincan da boştu. Eşine hazırladığı kahve boşa gitmiyordu fakat onun yaşlarında bir adam için bu kadar kafein almak da fazlaydı. Bunu ona söylemekten çekindim. Caddenin karşı tarafına geçerken uzaktan bir baktım düş kapanına. Ben tekrar soramamıştım, o da hiç bahsetmemişti. Bu kadar kahvenin üzerine geceleri güzel düşler görebiliyor muydu acaba? Düş kapanı kötü hatıraları da yakalar mıydı peki? Yaşlı adama göre belki de o sadece süslü bir kasnaktı boşlukta sallanan.

Gülce Maden

ışığın esintisi

Bugünlerde kalbimin içine ılık bir ışık akıyor
Kalbimin aklını ümit ile yoğuruyor
Kaçıp gitmesinden korkuyorum
Çünkü her şey ve herkes kaçmakta bugünlerde
Bu yüzden tutuyorum onu
Göz pınarlarıma çiçekli gülücükler dolduran ışığı
Bağrıma hançer gibi saplanan beyhude uğraşların siyah tüllerini
havalandıran ışığı
Tutuyorum
Kaçıp gitmesinden korkuyorum

Sena Nur Yiğitoğlu

Metropol Efendileri

Melek Şahin

İstanbul halkı kedileri sever, kediler de İstanbul'u...

Gündelik yolculuklarımızda metroda, kaldırımlarda, çatılarda, araba kaputlarında, merdiven başlarında karşımıza çıkarlar. Onlar bu şehrin küçük sakini, nadide süsü, marka yüzü olmuştur artık.

Halk arasında kedilere nankör yakıştırmaları yapılır. Bu bazen latife, bazen hafif bir sitem içerir. Sevmek için yanlarına gideriz, yüz vermezlerse hemen yapıştırırız bu yaftayı. Oysa ilişkimizi biraz daha derin düşünürsek, onlara haksızlık ettiğimizi görürüz. Sokakta karşılaştığımız bir kediye yarım dakikalık bir sevgi gösterip yolumuza devam ederiz. O da aynı ilgiyi gün içinde onlarca farklı insandan görür. Bu tekrarlar onun için sıradanlaşır, kimi zaman tepkisiz kalması bundan doğaldır.

Bazen “pisi pisi” diye sesleniriz, oralı bile olmaz. Normaldir, bunu çok görmeyelim bu şehrin kedilerine. Sokak kedileriyle kurduğumuz ilişki, aşırı ilgi ile ani terk arasına sıkışmıştır. İnsan ilişkilerini bile etkileyebilecek bir durumdur bu.

Psikoloji literatüründe bağlanma biçimlerinden söz edilir: güvenli, kaygılı, kaçınan... Güvenli bağlanan birey hem sağlıklı yakınlık kurar hem de sınırlarını korur. Kaygılı bağlanan, ilgi ve onay arayışındadır. Kaçınan bağlanan ise yakınlıktan ürker, bağımsızlığını yitirmekten korkar. Bu davranışların kökeni çocuklukta yatar. Tutarlı sevgi gören çocuk güvenli bağlanır; ilgisi yarım kalan ya da mesafeli büyüyen çocukta ise kaygılı veya kaçınan bağlanma gözlenir.

Güvenli bağlanan birey hem sağlıklı yakınlık kurar hem de sınırlarını korur. Kaygılı bağlanan, ilgi ve onay arayışındadır. Kaçınan bağlanan ise yakınlıktan ürker, bağımsızlığını yitirmekten korkar.

Çocukluk döneminde çok taşınmış, hayatına devamlı girip çıkan insanlar görmüş, yüzeysel ilişkilere maruz kalmış bir çocuğun yetişkinlikteki davranışları farklılaşır. Mizacına bağlı olarak, duygusal sürekliliğin olmadığı, duygusal mesafenin tekrarlandığı ortamlarda kaçınan bağlanma; duygusal açlığın tekrarlandığı ortamlarda kaygılı bağlanma gelişir. Elbette bu veriler mutlak değil; insan psikolojisi hassas ve çok boyutlu bir alan. Bakımveren ilişkisi, kardeşler, yaşam deneyimleri... Hepsi bu tutumları etkiler. Fakat yine de bu eğilimlerden ve ihtimallerden söz edebiliriz.

Bu çerçevede rahatlıkla söyleyebiliriz ki, kedilerin bir bağlanma stili olsaydı, bu kaçınan bağlanma olurdu. Hayvan psikolojisi konusunda uzman değilim; ama kedilere insan psikolojisini nakletme fırsatımız olsaydı, hiç kuşkusuz kaçınan bağlanmaya sahip olurlardı. Çünkü güvenli bağlanma süreklilik ister. Oysa milyonlarca insanın yaşadığı bir şehirde, bir gün içinde defalarca sevilip birkaç dakika sonra terk edilen kediler, bu sürekliliği yaşayamaz. Hatta bu tekrar eden kısa ilgiler, kaçınan bağlanmaya yol açabilir.

Bu noktada kedilere nankör diyerek biraz haksızlık ediyoruz galiba, bir nevi kendimiz bu kimliği oluşturuyoruz. Onlar nankör değil, mesafeli. Belki de bu şehirde olması gerektiği gibi.

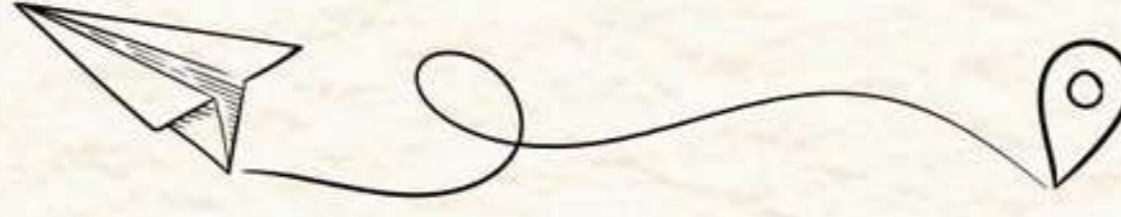
Yolcu Yolunda

Ruha iyi gelen yolculuktur çıkılan
Sükunet versin diye serin ve sedasız
ilerlenen yoldur O'na varmak ve
her çabamın arkasındaki sebeptir bağlılığım

Ey sevgili sana varmak mıdır benim amacım, yahut sende O'nu
bulmak mıdır hasretini çektiğim?
Kimse kalmaz ki etrafımda bir gün onun olayım, onda olayım...
Ama sen de kimsin? Yüzün tanıdık gibi, peki ya kalbin tanıdık
mı?

Kalp buradan geçti artık
Nereye bağlanacak, nerenin hasretini çekecek
ve nerede bulacak kendini?

Yollar, insanlar ve ruhu yok eskisi gibi
Sen gittin ve de ben
Kalanlar da kalabalık ve gürültü yalnızca
Manasız ve hatta kirli birer oyun masada

Kendimi bilmek için daha kaç kişiyi bileceğim
ve daha kaç yoldan geçeceğim? Soruyorum.
Cevap bulmak, soru sormanın zorluğunu da geçti...

Hikmet, nasip ve tevekkül, ol der olur, O'na bıraktım, en güzel
yapabileceğim şeyi yaptım.

Döngülerle geri gelen aydınlanmalar,
İnsanın öğrendiği şeyi hatırlama ihtiyacı.
Yaşadım ve tekrar yaşadım.

Öğrenmenin ne başı ne sonu var. Daimi ol, bitmez ve süren bu
yolun yolcusu ol!

Beraber yürüyelim, beraber olalım, beraber dolalım..
Yoksa ayrı geniş semada uçalım ve arayalım.

Ayşe Hümeýra
Kanbak

Putları Deviren İç Ses

Gül ve nihaldeyim, boynum kıldan inceyse
Velhasıl araftayım ve tövbeler biriktiriyorum
Sulara doğru. Itır kokulu dergâhımda
Her tövbe; sularıma hükmeden bir inci tanesi
Her tövbe; bir iç yangınından hallice
Her tövbe; yağmalanmış yüreğin sesi

Günahlarımı örter mi

boynumu koysam ortaya

Kâmil ve nâkıs ikileminden kopmuştum oysa
Sûretim çok da kızgın durmuyordu, ne fayda!

Yollar düzgündü, insanlar eğriydi; bu gerçek büyütüyor insanı

Çünkü; beni sarsmaz yalın ayak gezmek ulu orta yerlerde

Çünkü; yakalamaz celladın dişleri, günahsızları

Çünkü; müspete yer kalmadı...

Lehv-i Mahfuzda yazılı mı

ömrümün asılı durduğu nota

Kavgalar ve öğütler içinde bir hayat yaşıyorum

Kaderimin müphem bir aydınlığında

Kim bilir kaç taşla putları devirdim

Kim bilir kaç kelimeyle kendimi

İbrahim'in ateşi her çağda yanar

Ben de tutuştum, ben de inandım, ben de yandım

Kim bilir kaç istiğfarla mühürledim kalbimi

Huzura mahzar olmak mı

Külliyen mahrum kalmak mı rahmetten –hâşa-

sığınak

divane meftunlar gibi,
fevza dolu bir hiçliğin içinde sürükleniyorum,
gözlerin bir sığınak istasyonu...
sesinin tılsımında bir gramafon sakinliği.

ve ben...

kalbinin meskeninde, bir münzeviyi dillendirmeye çalışıyorum.

"On and on the rain will fall
like tears from a star --
On and on the rain will say
how fragile we are --"

Sting

"Yağar da yağar yağmur
sanki ağlar bir yıldız --
Söyler de söyler yağmur
ne kadar kırılganız --"

-Meşe Fısıltıları, Oruç Aruoba